

Edificar sobre les runes

MILTON H. GREENE

SIMONA SKRABEC

El cicle Drames de Princeses d'Elfriede Jelinek posa sota la lupa algunes de les dones més fortes, o d'una bellesa més incontestable, que s'han convertit en icones de la modernitat. Així, l'escriptora austríaca fa pujar a dalt de l'escenari Jackie Kennedy en un conjunt de Chanel, i arrossega rere seu –com els sirgadors del Volga– tots els seus morts: Jack, Bobby, Ari i els fills no nats... La vida de Jackie Kennedy/Onassis va estar marcada per una sèrie d'avortaments espontanis que van ser amagats sota els vestits impecables i les mànigues tres quarts, que desviaven hàbilment la mirada de la seva cintura feta malbé.

L'insòlit llibre de Josefa Contijoch podria portar el mateix títol que les *dramoletten* de Jelinek: *La*

mort i la donzella. Contijoch sospesa constantment la brutal incursió de la mort en la vida d'uns éssers massa fràgils per admetre el punt final. Quin sentit haurà tingut tanta bellesa, tanta força, tanta il·lusió, si la mort pot irrompre i acabar amb tot? La futilitat de tot l'esforç la corrobora Anita Cerquetti, que va deixar de cantar perquè la seva veu la feia plorar, o Rodoreda, que va llogar un pis just al davant del pàrquing construït sobre les runes del seu *Mirall trencat*.

La Monroe, tan "rotunda i femenina en la seva exuberant carnalitat, com devia sentir-se?", es pregunta Contijoch, i la resposta a aquesta existència "disminuïda i intimidada per tanta bellesa" la podríem trobar en la informació seca de Jelinek que els cabells tenyits de la diva no deixaven, literalment, tancar la tapa del taüt i sobresortien, una vegada i altra, com a última rebel·lió.

El que emparenta Contijoch amb la premi Nobel del 2004 no és només la necessitat de sospesar el preu de la modernitat, sinó sobretot la mirada gèlida d'una observadora que es declara incapaç de sentir empatia amb res i amb ningú. A *Sense alè* la mort d'una jove el 1974 fa de fil conductor greu i inquietant: l'escena de la mort es repeteix una vegada rere l'altra amb variacions, la notícia és posada en boca dels narradors més diversos i el desenllaç implica aquí la nuesa de la violència de gènere i allà un complot de la geopolítica més fosca. Per què va morir? A part d'aquesta pregunta concreta cal mantenir viu el record d'una primavera que s'enduria els joves: morien en un nombre massa elevat, però les morts eren amagades sota causes tòpiques per no haver de parlar ni del desencís ni de la repressió.

Al costat d'aquest entramat, l'autora narra la pròpia vida amb el mateix escepticisme. El Maig del 68 finalment no li devia ser cap trasbals si ella va poder anar a París en tren com en qual·sevol altre moment. I de tornada escriu: "Ens vam fer portar a la plana de Vic amb taxi, perquè estàvem molt cansades i nosaltres érem d'aquesta mena". I també reconeix com llançaven els llibres prohibits per la borda, just abans de creuar la frontera, en un acte que les delatava com unes "diletants de la subversió casolana". Ser transgressores era només un joc, sense acabar de comprendre on era el guany.

El títol del llibre fa referència a la pel·lícula de Godard, però la història en el fons s'acosta molt més a *La més forta* de Strindberg, que Ingmar Bergman va reinterpretar en la inquietant *Persona* (1966). Contijoch potser no aconsegueix crear el joc de miralls que cal perquè la vida esplendorosa d'un ídol s'acabi entremesclant obsessivament amb la de l'observadora. Però el resultat de l'anàlisi sí que és el mateix: elles eren les més fortes, eren els "personatges detonadors, dinamitzadors" que donaven sentit a tot plegat. La vida a l'ombra, en canvi, desperta la necessitat de "tornar-se escèptica" com a antídote efectiu per "evitar disgustos".

SENSEALÈ
JOSEFA CONTIJOCH
EDICIONS DE 1984
186 PÀG./16€

POETES DEL XX

El cel tibant d'Estellés

JORDI NOPCA

Any que ve es commemoraran els 20 anys de la mort de Vicent Andrés Estellés (1924–1993), un dels poetes valencians d'obra més vigorosa, fecunda i popular de la segona meitat del segle XX. Paral·lelament a la feina de periodista –al diari *Las Provincias*, del qual seria redactor en cap des del 1958 fins al 1978–, Estellés construiria una obra poètica de gran abast, de la qual els llibres *La clau que obri tots els panys* (1971) i *Hotel París* (1973) són dues mostres de gran representativitat.

El primer està dividit en tres parts, integrat per una selecció de la producció primerenca, el *Llibre d'exilis* (1956) i l'impressionant *Coral romput* (1956), on el poeta fa un exercici d'introspecció autobiogràfica de gran impacte: "Els grills que no he matat, però que ja s'han mort, / potser ara se'm tornen paraules, de vegades, / igual que els cucs de seda, morint, s'esdevenien / papallones petites, amb un tacte domèstic, / vagament cereal, cosa de cada dia".

A *Hotel París*, el poeta s'adreça a Françoise. Pecat i mort avancen alhora. Turgència i desconsol. El poble queda fora de les habitacions de l'hotel, "petit, humil i blanc de calç". El "cel tibant" ho domina tot, com un mal averany.

Versos d'impacte
Diumenge, 'La clau que obri tots els panys' i 'Hotel París' per 9,95 euros

LA CLAU QUE OBRI... / HOTEL PARÍS
V.A. ESTELLÉS
EDICIONS 62
176 PÀG./9,95€
(AQUEST DIUMENGE, AMBL'ARA)

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

La vida és...
PATRICK LAPEYRE
Trad. Martí Bassets Proa

El Louis i el Murphy, l'un a París i l'altre a Londres, viuen les alegries i les incerteses d'un triangle amorós. L'un dubta, l'altre espera. L'un malviu gràcies als pares, l'altre és un financer solvent. L'un és casat, l'altre és solter. Tots dos pateixen rere la jove Nora, una noia indecisa, enigmàtica, que va de l'un a l'altre, travessant sovint el canal de la Mànega. *La vida és breu i el desig infinit*, de Patrick Lapeyre, explora el sofriment amorós a partir de la quotidianitat.

333 vitamines per a l'ànima
V. AMELA / R. AMILLS
Cossetània

NO-FICCIÓ

Victor Amela i Roser Amills s'han proposat recollir "la saviesa transmesa en català" en un únic volum. Endreçat per temes i amb aportacions d'escriptors, actors, periodistes, filòsofs i fins i tot algun anònim (aquell grafit de Gràcia on es pot llegir: "No et rendeixis, recorda que moltes vegades l'última clau és la que obre la porta"), *333 vitamines per a l'ànima* vol ser "una farmàcia lleugera i pràctica", "un trampolí per a les neurones".

El talent
GERARD GUIX
Estrella polar

JUVENIL

Gerard Guix tanca trilogia apocalíptica, començada amb *L'enginy* i continuada amb *El prodigi*. *El talent* hi posa punt i final: "No hi ha esperança en cap racó del globus. Tots els éssers semblen adormits en aquest estrany coma que s'ha apoderat de tot el planeta. Només hi ha vida, i una mica d'esperança, a l'epicentre de la setena extinció massiva. A Barcelona, la ciutat on en aquests moments s'està lliurant la batalla del Ragnarök".